

NORMÁLNI ĽUDIA

Víťaz

**Costa
Book
Awards**

najlepší román
roka 2018

Nominácia **M**
Man

**The
Man
Booker
Prize**
2018

50

SALLY ROONEY

Ljndeni

Normálni ľudia

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.lindeni.sk
www.albatrosmedia.sk

Ljndeni

Sally Rooney

Normálni ľudia – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2020

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA

Ljndeni

NORMÁLNI ĽUDIA

SALLY ROONEY

**NORMÁLNI
ĽUDIA**

Ljndeni

Copyright © 2018, Sally Rooney
All rights reserved

Translation © Kristína Hečková, 2020
Illustration © Henn Kim

ISBN v tlačenej verzii 978-80-566-1594-2
ISBN e-knihy 978-80-566-1651-2 (1. zverejnenie, 2020)

Tento preklad vyšiel s finančným príspevím Literárneho fondu.

Jedným z tajomstiev zmeny v mentálnom nastavení, ktorý sa príhodne nazýva konverzia, je, že väčšina ľudí sa o sebe niečo dozvie až vtedy, keď sa ich akási osobnosť s istým svojráznym vplyvom dotkne a prinúti ich otvoriť sa.

George Eliot, *Daniel Deronda*

Január 2011

Connell zazvoní a Marianne otvorí dvere. Ešte stále má na sebe školskú uniformu, ale sveter si už vyzliekla, takže jej zostala iba blúzka, sukňa a pančušky, bez topánok.

Ó, ahoj, pozdraví Connell.

Pod' ďalej.

Marianne sa zvrtna a vykročí po chodbe. Connell ju nasleduje a zatvára za sebou dvere. Po niekoľkých schodoch sa ocitne dole v kuchyni, kde si jeho matka Lorraine práve sťahuje rukavice. Marianne vyhupne na kuchynskú linku a vezme do ruky otvorený pohár s čokoládovou nátierkou, v ktorej nechala zapichnutú lyžičku.

Marianne mi prezradila, že si dnes dostal známky zo skúšobných testov, nadhodí Lorraine.

Áno, z angličtiny, odpovedá Connell. Prišli každá zvlášť. Môžeme ísť?

Lorraine úhľadne preloží gumové rukavice a schová ich pod umývadlo. Potom si začne vyberať sponky z vlasov. Connell si pomyslí, že by to pokojne dokázala urobiť aj v aute.

A počula som, že si hviezdil, pokračuje Lorraine.

Je medzi najlepšimi, rýchlo dodáva Marianne.

No, hej, utrúsi Connell. Aj Marianne hviezdila. Pôjdeme?

Lorraine sa pri odväzovaní zástery na chvíľu zastaví.

Nevedela som, že sa ponáhlame.

Connell vloží ruky do vreciek, potlačí mrzutý ston, no polohlasne sa pritom nadýchne, takže predsa vydá akýsi žalostný povzdych.

Ešte musím vyprázdniť sušičku, oznámi Lorraine. Potom pôjdeme. Dobre?

Connell neodpovedá, a keď Lorraine opustí miestnosť, iba zvesí hlavu.

Chceš? opýta sa Marianne.

Natiahne k nemu pohár s čokoládovou nátierkou. On si však ešte hlbšie zatlačí ruky do vreciek, akoby sa do nich snažil ukryť celý.

Nie, ďakujem, zahundre.

Dostal si dnes známky z francúzštiny?

Včera.

Connell sa oprie o chladničku a pozoruje Marianne, ako oblizuje lyžičku. V škole sa správajú, akoby sa nepoznali. Ostatní vedia, že Marianne býva v bielom sídle s príjazdovou cestou a že Connellova matka je upratovačka, ale nikto netuší, ako sú tieto dve veci prepojené.

Dostal som áčko, spresní. Čo máš z nemčiny?

Áčko, odpovie ona. Chvasceš sa?

Ty budeš mať určite plný počet bodov!

Ona pokrčí plecami. To ty ho budeš mať.

Si chytřejšia než ja.

Neber to v zlom, ale som chytřejšia než všetci ostatní.

Marianne sa zaškerí. Otvorene pohádza ľuďmi v škole. Nemá kamarátov a obedové prestávky trávi osamote čítaním románov. Mnohí ju vyslovene nenávidia. Otec jej zomrel, keď mala trinásť rokov, a Connell sa dopyčul, že odvtedy trpí akousi duševnou chorobou alebo čímisi podobným. Je pravda, že v škole je najchytřejšia. Connell sa bojí byť s ňou sám, ako

napríklad teraz, ale zároveň fantazíruje o veciach, ktoré by jej povedal, aby ju ohúril.

Nie si najlepšia z angličtiny, poznamená.

Marianne si bezstarostne olizne zuby.

Chceš ma doučovať?

Connell pocíti, ako mu červenejú uši. Pravdepodobne ho len podpichovala, nenarážala na nič iné, ale keby aj áno, tak len preto, aby ho ponížila, pretože všetci v škole si myslia, že je stelesnením hnusu. Nosí ohavné topánky s hrubou podrážkou a nepoužíva mejkap. Pošepkáva sa, že si dokonca neholí nohy ani iné časti tela. A Connell počul, že keď sa raz v školskej jedálni obliala čokoládovou zmrzlinou, išla na dievčenské toalety, vyzliekla si blúzku a oprala ju v umývadle. Je to obľúbená historka. Poznajú ju všetci. Ak by chcela, mohla by ho zhodiť už tým, že by ho v škole pozdravila. Uvidíme sa neskôr, utrúsila by pred všetkými. Nepochybne by ho tým strápnila, čo by si aj náležite vychutnala. No napriek tomu to ešte nikdy neurobila.

O čom ste sa dnes rozprávali so slečnou Nearyovou? vyzvedá Marianne.

Ach. O ničom. Nevie. O testoch.

Marianne krúti lyžičkou v pohári.

Páčiš sa jej? dobiezda.

Connell pozoruje, ako sa rýpe v čokoládovej nátierke. Uši mu ešte vždy horia.

Prečo sa pýtaš?

Božemôj, nespávaš s ňou, však?

Samozrejme, že nie. Vôbec to nie je vtipné, Marianne.

Prepáč, ospravedlní sa.

Vyzerá sústredene, akoby mu videla cez oči až dovnútra hlavy.

Máš pravdu, nie je to vtipné, uznáva. Prepáč.

Connell prikývne, pohľadom prejde po miestnosti a zabodne špičku topánky do ryhy medzi dlaždicami.

Niekedy mám pocit, že sa pri mne správa zvláštne, zdôverí sa jej nakoniec. Ale nikomu som o tom nepovedal.

Zdá sa mi, že aj v triede s tebou flirtuje.

Vážne?

Marianne prikývne. Connell si prejde rukou po krku. Slečna Nearyová učí ekonómiu. O jeho údajných citoch k nej sa v škole zoširoka klebetí. Niektorí dokonca vravia, že ju požiadal o priateľstvo na facebooku, čo nespravil a ani by sa o to nepokúsil. V skutočnosti sa o nič nesnaží ani jej nič nehovorí, len potichu sedí, kým ona vyvíja aktivitu. Po hodine si ho zavolá, rozpráva sa s ním o jeho životnom smerovaní a raz sa dokonca dotkla uzla jeho školskej kravaty. Nemôže sa s tým nikomu zdôveriť, pretože by si spolužiaci namýšľali, že má potrebu chvastať sa. V triede sa cíti príliš trápne a mrzuto, nedokáže sa sústrediť na učivo, len sedí a zíza do učebnice, až kým sa mu stĺpcové diagramy nezačnú hmýriť pred očami.

Ostatní si ma doberajú, že sa mi páči, rozhovori sa. Ale mne sa nepáči, vôbec. Hádám si nemyslíš, že ju v tom podporujem?

Nie, nič také som si nevšimla.

Akosi automaticky si utrie ruky do školskej košele. Všetci sú natoľko presvedčení jeho náklonnosťou k slečne Nearyovej, že niekedy o svojich citoch sám pochybuje. Čo ak na akejsi nevedomej úrovni po nej naozaj túži? Ani poriadne netuší, čo to znamená. Vždy keď mal v reálnom živote sex, bolo to také stresujúce a nepríjemné, až sa dohnal k myšlienke, že s ním niečo nie je v poriadku, že nedokáže mať intímny vzťah so ženami, že je spomalený vo vývoji. Potom sa prevrátil na chrbát a v mysli mu bežalo: Fuj, asi sa povraciam. Má naozaj

problém? Je možné, že ťažoba, ktorú cíti, keď sa slečna Nearyová nahne ponad lavicu, je v skutočnosti spôsob, akým on prežíva sexuálne vzrušenie? Ako zistí, či je to naozaj tak?

Mohla by som ísť namiesto teba za pánom Lyonsom, navrhne Marianne. Nevyzradím, že to mám od teba, iba mu poviem, čo som si všimla.

Kristepane, nie! Určite nie. Nikomu nič nehovor, dobre?

Dobre, dobre.

Pozrie na ňu, aby sa ubezpečil, že to myslí vážne, a potom prikývne.

Nie je to tvoja vina, že sa k tebe tak správa, ubezpečuje ho Marianne. Nerobíš nič zlé.

On potichu zašomre: Prečo si potom každý myslí, že sa mi páči?

Možno preto, lebo sa pri rozhovore s ňou takmer vždy červenáš. Ale nielen pri nej, máš ten typ pleti.

Connell sa zúfalo zachechce. Ďakujem, povie.

Je to pravda.

Hej, som si toho vedomý.

Aj teraz sa červenáš, oznamuje Marianne.

On zavrie oči a priloží si jazyk na podnebie. Počuje, ako sa Marianne chichoce.

Prečo si k ľuďom taká krutá? opýta sa.

Nie som krutá. Je mi jedno, či sa červenáš, nikomu to nepoviem.

Len preto, že to nikomu nepovieš, nemôžeš ľuďom hovoriť všetko, čo ti príde na jazyk.

Dobre, prítaká. Prepáč.

Connell sa otočí a cez okno nazrie do záhrady, ktorá svojou rozlohou pripomína skôr park. Je tam aj tenisový kurt a obrovská socha ženy. Pozrie von a tvárou sa priblíži k studené-

mu oknu. Keď ľudia rozprávajú príbeh, ako si Marianne vyprala blúzku v umývadle, hovoria to ako žart, ale Connell má dojem, že to nie je ozajstný dôvod. Marianne nikdy nechodila s nikým zo školy, nikto ju nevidel vyzlečenú, nikto ani len netuší, či sa jej páčia chlapi alebo dievčatá, a ona to nikomu nepovie. Ľuďom to na nej vadí a Connell si myslí, že ten príbeh o nej rozprávajú, aby si predstavili niečo, čo nemôžu vidieť.

Nechcem sa s tebou hádať, povie ona.

Nehádame sa.

Viem, že ma asi nenávidíš, ale si jediný človek, ktorý sa so mnou rozpráva.

Nikdy som nepovedal, že ťa nenávidím, namieta Connell.

To ju zaujme a zdvihne zrak. On sa jej zmätene vyhýba pohľadom, ale kútikom oka vidí, ako sa na neho pozerá. Keď sa zhovára s Marianne, cíti k nej úplnú dôveru. Mohol by jej o sebe povedať hocičo, aj tie najzvláštnejšie veci, a ona by ich nikdy nešírila ďalej, o tom je presvedčený. Keď je s ňou osamote, je to ako otvoriť dvere od normálneho života a potom ich za sebou zavrieť. Nebojí sa jej, v skutočnosti je veľmi pokojná, ale zároveň sa ho v jej prítomnosti zmocňujú obavy, pretože je celý zmätený a hovorí veci, ktoré by za normálnych okolností nikdy nepovedal.

Pred niekoľkými týždňami, keď čakal na Lorraine v hale, Marianne práve schádzala po schodoch oblečená v župane. Bol to iba jednoduchý biely župan, s uväzovaním okolo pása. Vlasy mala mokré a pleť sa jej leskla, akoby na ňu naniesla krém. Len čo zbadala Connella, na chvíľu zaváhala a povedala: Nevedela som, že si tu, prepáč. Možno sa aj zapýrila, ale nie výrazne. Potom sa vrátila do svojej izby. On tam zostal stáť a čakal. Vedel, že sa v tej chvíli oblieka, a šaty, ktoré bude mať na sebe, až opäť zide dole, budú tie, pre ktoré sa rozhodla

až po tom, ako ho videla v hale. No Lorraine bola pripravená odísť, skôr než sa Marianne vrátila, takže sa nikdy nedozvedel, čo si napokon obliekla. V podstate ho to až tak nezaujímalo. Spolužiakom sa, samozrejme, nezmienil, že ju videl v župane, ani že sa červenala. Nie je to ich vec.

Páčiš sa mi, povie Marianne.

Connell pár sekúnd mlčí. Dôvernosť ich vzťahu je mučivá a takmer fyzickým tlakom gniavi jeho tvár a telo. Potom sa do kuchyne vráti Lorraine, uväzujúc si šatku na krku. Jemne zaklope na dvere, aj keď je otvorené.

Pripravený? opýta sa.

Áno, zamumle Connell.

Ďakujem za všetko, Lorraine, lúči sa Marianne. Uvidíme sa budúci týždeň.

Connell už stojí v kuchynských dverách a matka ho napomenie: Ty sa nevieš pozdraviť? On sa obzrie ponad plece a miesto Marianne sa prihovorí dlážke. Áno, ahoj, zahundre. Na jej odpoveď nepočká.

V aute si matka zapne pás a pokrúti hlavou. Mohol by si sa k nej správať trochu milšie. Nemá to v škole práve jednoduché.

Connell zasunie kľúč do zapalovania a pozrie do spätného zrkadla. Som k nej milý, namieta.

V skutočnosti je veľmi citlivá, pokračuje Lorraine.

Môžeme zmeniť tému?

Lorraine vystrúha grimasu. Connell sa zadíva cez predné sklo a tvári sa, že ju nevidí.

O tri týždne (FEBRUÁR 2011)

Marianne sedí za toaletným stolíkom a obzerá sa v zrkadle. Črty v oblasti líc a sánky jej pripadajú nevýrazné. Na jej robotickej tvári blikajú namiesto očí dva svetelné senzory. Inokedy sa jej zdá, že má tvár ako mesiac, ktorý sa odráža v niečom traslavom a krivolakom. Vyjadruje všetko a nič zároveň. Rozhodla sa, že použiť dnes mejkap by bolo trápne. Uprene si zíza do očí, zatiaľ čo zabára prst do otvorenej nádoby s priehľadným balzomom a potiera si ním pery.

Len čo zíde po schodoch a zvesí kabát, vyjde z obývačky jej brat Alan.

Kam ideš? pýta sa.

Von.

Kde je von?

Marianne si natiahne rukávy a upraví golier na kabáte. Začína byť nervózna a dúfa, že z jej mlčania brat vycíti drzosť, nie neistotu.

Idem sa prejsť.

Alan sa postaví do dverí.

S kým? Určite nie s kamarátmi. Pretože ty žiadnych kamarátov nemáš, alebo sa mýlim?

Nie, nemám.

Marianne sa pokojne usmeje a dúfa, že toto pokorné gesto ho utíši a on uhne z dverí. No Alan miesto toho vychrlí: Prečo to robíš?

Čo robím?

Ten podivný úškrn.

Napodobní ju, tvár skrúti do ohavného úšklabku s odhalenými zubami. Robí to s takým oduševnením, že vyzerá skôr nahnevane.

Si rada, že nemáš kamarátov?

Nie.

Marianne sa začne chichotať, ustúpi o dva kroky dozadu, potom sa zvrtné a vykročí ku kuchyni, z ktorej vedú dvere cez nádvorie do záhrady. Alan kráča za ňou. Lapí ju za rameno a odtiahne od dverí. Cíti, ako zovrie sánku, keď jej brat prstami cez kabát gniavi ruku.

Ak to vyžaluješ mame, začne Alan.

Nie, neboj, prehodí Marianne. Idem sa poprechádzať.

Pustí ju a ona preklzne cez nádvorie a zavrie za sebou dvere. Vonku je mrazivo a od chladu začne drkotať zubami. Prejde okolo domu a po príjazdovej ceste sa dostane na ulicu. Búši jej v ramene, tam, kde ju Alan schmatol. Z vrecka vyberie telefón a napíše správu, opakovane udiera do nesprávnej klávesy, vymazáva a prepisuje. Konečne ju odošle: Som na ceste. Než odloží telefón, príde odpoveď: Super, uvidíme sa.

Na konci minulého polroka sa školský futbalový tím prebojoval do finále akejsi súťaže a všetkým v ročníku odpadli posledné tri hodiny, aby mohli ísť povzbudzovať. Marianne ich hru nikdy predtým nevidela. O šport sa nezaujímal a telesná v nej vzbudzovala úzkosti. V autobuse cestou na štadión mala v ušiach slúchadlá a nikto na ňu neprehovoril. Za oknom: čierny dobytok, zelené lúky, biele domy s hnedými škridlami. Všetci hráči futbalového tímu sedeli na poschodí autobusu, pili vodu a plieskali sa navzájom po pleciach, aby si dvihli sebavedomie. Marianne sa zdalo, že jej ozajstný ži-

vot sa odohráva inde, bez nej, netušiac, či sa niekedy dozvie, kde a ako sa stane jeho súčasťou. V škole mávala tento pocit často, bez konkrétnej predstavy, ako by taký ozajstný život mal vyzeráť a čo by mala cítiť. Vedela len, že o chvíľu sa začne a už si ho nebude musieť len predstavovať.

Počas zápasu nepršalo. Postavili ich pozdĺž ihriska, aby povzbudzovali. Marianne sa ocitla neďaleko bránok s Karen a ďalšími dievčatami. Zdalo sa, že všetci okrem Marianne poznajú naspamäť slová školskej hymny, ktorú nikdy predtým nepočula. V polčase bol stav ešte vždy nula – nula a slečna Keaneyová začala okolostojacim rozdávať škatuľkové džúsy a energetické tyčinky. Pred začiatkom druhej polovice si mužstvá vymenili strany a ich útočníci hrali neďaleko miesta, kde stála Marianne. Connell Waldron bol stredopoliar. Videla ho stáť na ihrisku vo futbalovom úbore, so žiarivo bielymi ponožkami, v školskom drese s číslom deväť. Mal výbornú postavu, lepšiu než ktorýkoľvek iný hráč. Bol ako dlhá elegantná línia namaľovaná štetcom. Keď sa lopta priblížila k ich časti ihriska, väčšinou začal pobehovať, niekedy mával rukou vo vzduchu a potom sa opäť zastavil a zostal stáť. Bolo príjemné pozorovať ho a bola presvedčená, že nevie, kde ona stojí, a je mu to jedno. Niektorý deň po škole by mu mohla povedať, že ho sledovala, on by sa zasmial a odvetil: Si čudná.

V sedemdesiatej minúte Aidan Kennedy vyniesol loptu na ľavú stranu ihriska a prihral Connellovi, ktorý vystrelil z rohu šestnástky ponad hlavy obrancov, až narazila do siete. Všetci sa rozkričali, aj Marianne, a Karen ju silno objala okolo pása. Pokrikovali spolu, boli svedkami čohosi čarovného, čo rozpúšťalo bežnú spoločenskú bariéru medzi nimi. Slečna Keaneyová pískala a dupala nohami. Na ihrisku sa Con-

nell a Aidan objali ako bratia, ktorí sa od narodenia nevideli. Connell bol nádherný. Marianne prebehlo hlavou, že by ho chcela sledovať pri milovaní. Nie nevyhnutne s ňou. Mohlo to byť s kýmkoľvek. Ó, aké by bolo krásne pozorovať ho pri tom. Vedela, že tento typ predstáv ju odlišuje od ostatných v škole, že to pre ne je čudná.

Zdá sa, že Mariannini spolužiaci zbožňujú školu a myslia si, že je úplne normálne obliekať sa deň čo deň do rovnošaty, poddávať sa bezduchým pravidlám a nechať sa sledovať a trestať za zlé správanie. Nevnímajú školu ako prostredie, ktoré ich utláča a dusí. Marianne sa minulý rok dostala do potýčky s pánom Kerriganom, učiteľom dejepisu, pretože ju prichytil, ako sa počas hodiny pozerá von oknom, a nikto v triede sa jej nezastal. Vtedy jej prišlo úplne zvrátené, že sa každé ráno musí obliekať do rovnakého úboru a ako súčasť stáda sa celý deň premiestňovať po obrovskej budove a navyše nemá právo ani nasmerovať oči tam, kam sa jej zachce, akoby aj pohyby zreničiek spadali pod právomoc školy. Neučíte sa, ak s hlavou v oblakoch zízate von oknom, povedal pán Kerrigan. Marianne, ktorá už stratila nervy, vyštekla naspäť: Nenahovárajte si, nemám sa od vás čo naučiť.

Connell nedávno potvrdil, že si tento incident pamätá, a v tom čase mal pocit, že je na pána Kerrigana príliš prísna, keďže bol jedným z tých rozumnejších učiteľov. Ale viem, o čom hovoríš, dodal. O tom, že sa v škole cítiš ako väzeň, chápem to. Mal ťa nechať pozeráť sa von oknom, v tom sa zhodneme. Nerobila si nič zlé.

Po ich rozhovore v kuchyni, keď mu povedala, že sa jej páči, k nim začal Connell chodiť častejšie. Vyzdvihovať matku prichádzal zavčasu, čučal v obývačke a moc toho nepovedal alebo stál pri kozube s rukami vo vreckách. Marianne sa

ho nikdy nespýtala, prečo prišiel. Trochu sa zhovárali alebo, lepšie povedané, ona rozprávala a on pritakával. Povedal jej, aby si prečítala *Manifest komunistickej strany*, lebo si myslel, že by sa jej páčil, a ponúkol sa, že jej nadiktuje, ako sa to píše. Viem, ako sa píše *Manifest komunistickej strany*, ohradila sa. Pokrčil plecami, že dobre. Po chvíli dodal s úsmevom: Snažíš sa správať povýšenecky, ale stavím sa, že si ho nečítala. Vtedy sa rozosmiala a on s ňou, pretože ona s tým začala. Keď sa smiali, nedokázali sa jeden druhému pozrieť do očí a pohľad radšej upreli do rohu miestnosti alebo na topánky.

Zdalo sa, že Connell rozumie jej pocitom zo školy, a prezradil, že je rád konfrontovaný s jej názormi.

V triede si ich vypočuješ až-až, nadhodila.

Keď už je o tom reč, začal, ty sa v triede správaš inak, v skutočnosti nie si taká.

Čo tým chcel povedať? Že Marianne má prístup k celej škále rôznych osobností, medzi ktorými bez námahy kľže sem a tam? To ju prekvapilo, pretože väčšinou sa cítila uväznená iba v tej jednej, ktorá bola vždy rovnaká, bez ohľadu na to, čo urobila alebo povedala. V minulosti sa pokusne snažila zmeniť, ale nikdy to nefungovalo. Ak bola s Connellom iná, tak jej inakosť nepramenila zo zmeny jej osobnosti, ale z dynamiky ich vzťahu. Niekedy ho rozosmiala, inokedy bol mlčanlivý, tajomný a po jeho odchode sa cítila opojená, nervózna, plná energie a vzápätí strašne vyčerpaná.

Minulý týždeň ju nasledoval do pracovne, kde hľadala knihu *Nabudúce už oheň*, aby mu ju požičala. Stál na mieste a rozhliadal sa po knižnici s rozopnutým gombíkom na košeli a uvoľnenou kravatou. Našla knihu a podala mu ju. On sa posadil do kresla pri okne a študoval zadnú stranu obálky.